

Kazimierz Lipiński

[Czy aplikant adwokacki, upoważniony przez adwokata]

Palestra 3/7-8(19-20), 110-112

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ODPOWIEDZI PRAWNE

PYTANIE:

Czy aplikant adwokacki, upoważniony przez adwokata do zastąpienia go, może być przez sąd dopuszczony tymczasowo do udziału w rozprawie, gdy nie może na razie przedstawić pełnomocnictwa dla adwokata, który udzielił aplikantowi upoważnienia (art. 89 § 1 k.p.c.)?

ODPOWIEDZ:

Jeden z sądów odmówił w opisanej w pytaniu sytuacji dopuszczenia aplikanta do udziału w rozprawie, uzasadniając swoją decyzję argumentem, że substytucja może być udzielona tylko wówczas, gdy udzielający substytucji jest w posiadaniu wystawionego dla niego i podpisanego przez mocodawcę pełnomocnictwa. Uzasadnienie takie grzeszy pomieszaniem pojęć.

W myśl przepisu art. 83 ustawy o ustroju adwokatury (tekst jednolity: Dz. U. z 1959 r. Nr 8, poz. 41) aplikant adwokacki może zastępować adwokata na podstawie upoważnienia do zastępstwa udzielonego przez adwokata, który prowadzi sprawę. Takie upoważnienie dla aplikanta jest wprawdzie potocznie nazywane substytucją, w rzeczywistości jednak nie jest substytucją, skoro nazwą tą zwykło się określać „udzielenie dalszego pełnomocnictwa procesowego” (art. 83 pkt 3 k.p.c.).

Udzielenie dalszego pełnomocnictwa procesowego powoduje kreowanie substytutu pełnomocnikiem strony (mocodawcy). Substytut reprezentuje bezpośrednio stronę, a nie pierwszego pełnomocnika, który udzielił mu substytucji, oraz działa zupełnie samodzielnie. Tymczasem aplikant upoważniony przez adwokata do zastępstwa przed sądem zastępuje tylko tego adwokata. Jedynym pełnomocnikiem strony jest w takim wypadku nadal adwokat, nie staje się nim natomiast aplikant. Czynności aplikanta odnoszą oczywiście skutek wobec strony, ale tylko dlatego, że aplikant

wykonuje je w imieniu będącego pełnomocnikiem strony adwokata, stanowiąc jego *alter ego*.

Argument przeto, że substytucji może udzielić ten tylko, kto sam ma pełnomocnictwo, jest dla rozstrzygnięcia postawionego na wstępie pytania bezprzedmiotowy.

Nawiasem mówiąc, problem, czy substytut osoby, która nie otrzymała jeszcze pisemnego pełnomocnictwa, mógłby być dopuszczony do tymczasowego działania w trybie art. 89 k.p.c., w ogóle powstać nie może. Substytucji bowiem można udzielić tylko adwokatowi (jeżeli pełnomocnictwo nie stanowi inaczej), a ponieważ adwokat należy do grona osób, które mogą być pełnomocnikami (art. 79 k.p.c.), może on zawsze własnym prawem prosić o tymczasowe dopuszczenie (art. 89 k.p.c.). Przedstawianie przez adwokata substytucji od osoby nie mającej pełnomocnictwa nie miałyby więc żadnego sensu.

Rozstrzygnięcie postawionego pytania powinno się opierać na analizie przepisów ustawy o ustroju adwokatury w przedmiocie aplikacji adwokackiej. Skoro aplikant może zastępować adwokata w sądach (z wyjątkiem Sądu Najwyższego) z jego upoważnienia, to należy przyjąć, że może on wykonywać te wszystkie czynności procesowe, które w myśl przepisów ustawy może wykonywać adwokat. Nie ma żadnej podstawy do tego, żeby z katalogu tych uprawnień aplikanta wyłączyć prawo zwrócenia się do sądu z wnioskiem o tymczasowe dopuszczenie do czynności — z tym oczywiście zastrzeżeniem, że pełnomocnictwo, które będzie następnie złożone (art. 89 § 2 k.p.c.), opiewać będzie nie na aplikanta, lecz na adwokata, który udzielił aplikantowi upoważnienia (lub na inną osobę, która z kolei da substytucję adwokatowi zastępowanemu przez aplikanta). Uprawnienie przewidziane w art. 89 k.p.c. przysługuje każdej z osób, która w danej sprawie może być pełnomocnikiem strony (art. 79 k.p.c.), a więc każdemu adwokatowi w każdej sprawie. Adwokat zaś może do dokonania każdej czynności procesowej upoważnić aplikanta.

Użycie w art. 83 ust. o ustroju adwokatury sformułowania, że upoważnienia do zastępstwa udziela aplikantowi adwokat, który prowadzi sprawę, nie może przemawiać za negatywnym rozstrzygnięciem omawianego pytania.

Przepisy regulujące prawa i obowiązki adwokata jako pełnomocnika strony w procesie mają w zasadzie na względzie takiego adwokata, który otrzymał pełnomocnictwo, czyli „adwokata, który prowadzi sprawę”, gdyż przepisy te regulują sytuacje typowe. Skoro jednak wśród tych przepisów jest szczególny przepis art. 89 k.p.c. dotyczący wypadku wyjątkowego, to nie ma żadnej racji, by zakładać, że ustawodawca, używając

jąc w ogólnym z natury rzeczy przepisie art. 83 ust. o ustroju adwokatury sformułowania mającego na względzie sytuacje typowe, miał zamiar wyłączyć przez to zastosowanie tej ogólnej reguły do wypadku przewidzianego w art. 89 k.p.c.

Taka wysoce formalistyczna i błędna wykładnia prowadziłyby zresztą do zupełnie dziwnego wyniku, który nie mógł być oczywiście zamierzony przez ustawodawcę. Mianowicie adwokat, chcąc działać za stronę tymczasowo bez pełnomocnictwa, nie mógłby zlecić aplikantowi wystąpienia o dopuszczenie w trybie art. 89 k.p.c., ale mógłby, zjawiwszy się na rozprawie wraz z aplikantem, sam prosić o dopuszczenie bez pełnomocnictwa, po czym natychmiast po uzyskaniu pozytywnej decyzji sądu udzielić aplikantowi upoważnienia do zastąpienia go, a następnie opuścić salę, pozostawiając dalszy udział w rozprawie aplikantowi.

Dochodzę przeto do wniosku, że na rozważane pytanie należy udzielić odpowiedzi pozytywnej, z tym jednak zastrzeżeniem, że nie dotyczy to postępowania przed Sądem Najwyższym.

(opracował Kazimierz Lipiński)
sędzia Sądu Najwyższego